

MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALLARINDAKİ LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALARA GENEL BİR BAKIŞ

Turan SAĞER*

ÖZET

Bu çalışmada, ülkemizdeki üniversitelerde müzik eğitimi alanında yürütülmekte olan lisansüstü çalışmaların enstitülere göre dağılımları açısından bir değerlendirme yapılmıştır. Müzik alanında ilk yüksek lisans programı 1977 yılında Ege Üniversitesi Devlet Konservatuvarı bünyesinde başlamış, bunu 1982 yılında aynı kurumda doktora programı izlemiştir. 1982 yılında YÖK'ün kurulmasından sonra müzik eğitiminde, 1983 yılında Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nde yüksek lisans programı açılmıştır. Bugün 10 üniversitede yüksek lisans programı, dört üniversitede ise doktora programı yürütülmektedir. İlk olarak Fen Bilimleri Enstitüsü'nde başlayan yüksek lisans programı bugün 6 üniversitede Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde, 4 üniversitede ise Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde devam edilmektedir. Doktora programı dört üniversitede açılmış olup, bunlardan Abant İzzet Baysal Üniversitesi'ndeki Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde olup, Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi'ndeki doktora programı ise Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde yürütülmektedir. 1983 yılından 2002 yılına kadar 235 yüksek lisans, 47'de doktora tezi yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Müzik Eğitimi, Lisansüstü Eğitim.

A GENERAL VIEW INTO THE POST GRADUATE STUDIES CARRIED OUT IN THE MUSIC EDUCATION MAJORS ABSTRACT

In this study, the post graduate studies which have been carried out in the field of music education at the universities in our country have been evaluated regarding the distributions according to the institutions. The first master program in the field of Music began at Ege University Government Conservatory in 1977 and this was followed by the doctorate program at the same institution in 1982. In 1982, after the foundation of YÖK, a master program was opened at the institute of Science at Gazi University in 1983. Today, there are master programs at ten universities and doctorate programs at four universities. Although the master program first began at the institute of science, today it continues at the Institute of Social Sciences at six universities and at the Institute of Educational Sciences at four universities. Doctorate programs have been opened at four universities and one of them that is at Abant İzzet Baysal University is at the Institute of Social Sciences and the others which are at Gazi University, Marmara University and Dokuz Eylül University are at the Institute of Educational Sciences. 235 master thesis and 47 doctorate thesis were written from 1983 to 2002.

Key Words: Music, Music Education, Post Graduate Education.

GİRİŞ

Ülkemizde müzik alanında ilk yüksek lisans programı 1977, doktora programı ise 1982 yılında Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde açılmıştır**. Yüksek Öğretim Kanunu'nun çıktığı 1982 yılına kadar müzik alanında sadece Ege Üniversitesi Devlet Kon-

servatuvarı bünyesinde yüksek lisans programı açılmıştır. 1982 yılında YÖK'ün kurulmasından itibaren ülke düzeyinde müzik bölümleri bulunan diğer üniversitelerde de lisansüstü program açılmaya başlanmıştır.

Yüksek Lisans Programı: Müzik Eğitimi alanına ilişkin olarak ise ilk yüksek lisans çalışmaları 1983 yılında

* Yrd. Doç. Dr. Turan Sağer, İnönü Ün. Eğt. Fak. Güz. San. Eğt. Böl. Bşk. Yrd. / tsager@inonu.edu.tr

** Gedikli, N., "Ülkemizdeki Etki ve Sonuçlarıyla Uluslararası Sanat Müziği", Müzikbilimsel Araştırmaları 2, s.89, İzmir, 1999.

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nde başlamış, bunu sırayla Marmara Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Niğde Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi takip etmiştir. Ancak, Atatürk Üniversitesi, Niğde Üniversitesi ve İnönü Üniversitesi'nde gerek öğretim elemanı sayısının yetersizliği gerekse öğrencilerin başvuru ve sınav şartlarını yerine getirememesinden dolayı programın açık olmasına rağmen öğrenci alınamamıştır.

Aşağıdaki tabloda ülkemizde yüksek lisans eğitimi veren üniversitelerde, bu programların hangi enstitülerde yürütüldüğü ve daha önce hangi üniversitelerde yürütüldüğü görülmektedir.

Tablo 1. Üniversitelere Göre Müzik Eğitimi Alanında Yüksek Lisans Eğitiminin Yapıldığı Enstitüler

Üniversite	Fen Bilimleri	Sosyal Bilimler	Eğitim Bilimleri
Abant İzzet Baysal		*	
Atatürk		*	
Dokuz Eylül	*	*	*
Uludağ	*	*	
Gazi	*	*	*
Selçuk	*	*	
Niğde		*	
İnönü	*		
Yüzüncü Yıl		*	
Marmara	*		*
Pamukkale		*	
K. T. Ü		*	

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi, Dokuz Eylül ve Gazi Üniversitesinde daha önce Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yürütülen lisansüstü programlar artık Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde, Selçuk ve Uludağ Üniversitelerinde daha önce Fen Bilimleri Enstitüsü'nde yürütülen programlar Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde, Marmara Üniversitesi'nde ise daha önce Fen Bilimleri Enstitüsü'nde yürütülen programlar da Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nce yürütülmektedir. Tablo 1 deki üniversitelerden bazıları öğretim elemanı sayısının yetersizliği ve giriş şartlarını öğrencilerin yerine getirememesinden dolayı programa öğrenci almayı geçici olarak durdurmuşlardır. 2004-2005 Eğitim-Öğretim yılından itibaren İnönü Üniversitesi ve Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne bağlı olarak tekrar yüksek lisans programlarına öğrenci al-

mışlardır. Yüksek lisans programları açık olan üniversiteler Tablo 2 de görülmektedir.

Tablo 2. Halen Yüksek Lisans Programlarına Öğrenci Alan Üniversiteler

Lisansüstü Eğitim Yapan Üniversiteler
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dokuz Eylül Üniversitesi
Gazi Üniversitesi
Karadeniz Teknik Üniversitesi
Marmara Üniversitesi
Pamukkale Üniversitesi
Uludağ Üniversitesi
100. Yıl Üniversitesi
İnönü Üniversitesi
Niğde Üniversitesi

1986 yılından itibaren Tablo 2 deki üniversitelerde toplam 235 yüksek lisans tezi çalışılmıştır. Tablo 3 de ise bu tezlerin yıllara göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 3. Yıllara Göre Yüksek Lisans Tezlerin Dağılımı

Çalışılan Yıl	Top. Sayı	Çalışılan Yıl	Top. Sayı	Çalışılan Yıl	Top. Sayı
1986	1	1992	5	1998	26
1987	0	1993	7	1999	24
1988	5	1994	16	2000	18
1989	1	1995	25	2001	37
1990	3	1996	30	2002	9
1991	1	1997	27	Toplam	235

Yukarıdaki tablodan da anlaşıldığı üzere en fazla 1996 ve 2001 yıllarında yüksek lisans programlarından mezun öğrenci bulunmaktadır. Bu çalışma YÖK Tez Tarama Kataloğu'na göre yapılmıştır*. Ancak 2002-2003 Eğitim Öğretim yılından itibaren Eğitim Bilimleri Enstitüleri'nden sayıları 80 ile 100'ü bulan Yüksek Lisans öğrencileri mezun olmuştur. Ancak bu çalışmalar henüz YÖK'ün Tez Tarama kayıtlarına girmemiştir.

Doktora Programları: Doktora programının amacı; öğrenciye bağımsız araştırma yapma, bilimsel olayları geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli adımları belirleme yeteneği kazandırmaktır**. Bu amaç doğrultusunda, ülkemizde bugün Müzik Eğitimi alanında doktora programını yürüten dört üniversite bulunmaktadır. Bu üniversiteler ve programın açıldığı enstitüler Tablo-IV'de belirtilmiştir.

* YÖK Tez Tarama Kataloğu.

** YÖK, Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.18 a.

Tablo 4. Doktora Programı Yürüten Üniversite ve Enstitüler

Üniversite	Fen Bilimleri	Sosyal Bilimler	Eğitim Bilimleri
Abant İzzet Baysal		*	
Gazi	*		*
Marmara	*		*
Dokuz Eylül	*	*	*

1998 yılına kadar doktora programları, Gazi Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi'nde Fen Bilimleri Enstitüsü'nde yürütülmekteydi. 1998 yılından sonra bu üniversitelerde Müzik Eğitimi alanında lisansüstü programlara Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde devam edilmektedir. Dokuz Eylül Üniversitesi'nde Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Fen Bilimleri Enstitüsü ile başlayan lisansüstü programlar, Eğitim Bilimleri Enstitüsü ile devam etmektedir. Sadece Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde lisansüstü programlar Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde devam etmektedir.

Tablo 5. Doktora Eğitimi Veren Üniversiteler

Doktora Eğitimi Veren Üniversiteler
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dokuz Eylül Üniversitesi
Gazi Üniversitesi
Marmara Üniversitesi

YÖK Tez Tarama Kataloğu'na göre ülkemizde müzik eğitimi alanında çalışan doktora tezlerine ilk defa 1985 yılında Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde rastlanmaktadır. Bu çalışma, farklı bölümün doktora programında olmasına rağmen, sadece tez konusu müzik eğitimidir. Bu tarihten sonra müzik eğitimi ile ilgili 1995 yılına kadar doktora tez çalışmalarına rastlanılmamaktadır. Fakat 1995 yılından itibaren doktora programlarının sayısı gittikçe artmıştır. Tablo 6 da yıllara göre çalışan doktora tezlerinin sayıları görülmektedir.

Tablo 6. Yıllara Göre Doktora Tez Dağılımları

Çalışılan Yıl	Top. Sayı	Çalışılan Yıl	Top. Sayı	Çalışılan Yıl	Top. Sayı
1985	1	1992	*	1999	3
1986	*	1993	*	2000	2
1987	*	1994	*	2001	2
1988	*	1995	2	2002	11
1989	*	1996	2	2003	7
1990	*	1997	4	Toplam	47
1991	*	1998	11		

* YÖK, Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Mad.26 a.

Tablodan da anlaşıldığı gibi doktora programlarında 47 tez tamamlanmıştır. Bu tez çalışmaları yoğun olarak 1998, 2002 ve 2003 yıllarında gerçekleşmiştir. 1994 yılında Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nde ilk defa doktora programı açılmış ve 1997'den itibaren müzik eğitimi-akademisyen ülkemizin bilim hayatına kazandırılmıştır. Bazı üniversitelerde doktora programlarının bilim alanları farklı olmasına rağmen, çalışan tez konuları müzik eğitimi bilim dalına aittir. Örneğin Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Eğitim Bilimleri Programı'nda yapılan doktora programında çalışan tez konusu müzik eğitimi alanına aittir. Yine Ankara Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde de aynı durum söz konusudur.

Sanatta Yeterlik Çalışması: Sanatta Yeterlik Çalışmasının amacı; özgün bir sanat eserinin ortaya konulmasını, müzik ve sahne sanatlarında ise üstün bir uygulama ve yaratıcılığı amaçlayan yükseköğretim programıdır*.

Ülkemizde sanatta yeterlik çalışmalarında iki farklı uygulama göze çarpmaktadır. Bunlardan birincisi; 1982 yılından sonra YÖK'ün kurulmasıyla üniversitelere dönüşümle müzik alanında daha önceden lisansüstü eğitimin bulunmaması nedeniyle, Yüksek Öğretim Kurumu'nda çalışma süresine ve çalışmalara bakılarak verilen sanatta yeterlik derecesi, diğeri ise diğer ülke üniversitelerinde olduğu gibi hem ders döneminin hem de bunun sonunda bir konser veya sanatsal çalışma ile tezin hazırlandığı bir programın sonucunda alınan derecedir. Bu çalışmada ikinci tür de bahsedilen sanatta yeterlik programından bahsedilmektedir.

Tablo 7. Tez Konusu Müzik Eğitimi Alanına Ait Olan Sanatta Yeterlik Programında Tez Çalışılmış Üniversite ve Enstitüler

Üniversite	Fen Bilimleri	Sosyal Bilimler
Dokuz Eylül	*	
İTÜ	*	
Dicle	*	
Gazi		*

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde çalışan Sanatta Yeterlik Tezi, programın farklı olmasına rağmen tez konusu Müzik Eğitimi Bilim/Sanat alanına, yine dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ndeki çalışma ise Devlet Konservatuarı bünyesinde çalışılmış olup, konusu itibarıyla müzik eğitimine aittir. Tablo 8 de sanatta yeterlik programlarının yıllara göre dağılımı görülmektedir.

Tablo 8. Sanatta Yeterlik Programı ve Yıllara Göre Dağılımı

Mezuniyet Yılı	Tez Sayısı	Mezuniyet Yılı	Tez Sayısı
1988	4	2000	1
1994	1	2002	1
1995	1	Toplam	9
1996	1		

SONUÇ

Çalışmanın içeriğinden de anlaşılacağı gibi, ülkemizde müzik alanında ilk lisansüstü çalışmalar 1977 yılında Ege Üniversitesi Devlet Konservatuarı bünyesinde başlamış, bunu 1982 yılında yine aynı kurumda doktora programı takip etmiştir. Müzik eğitimi alanında ise 1983 yılında Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nde yüksek lisans programı açılmış ve bunu Dokuz Eylül Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi'nde açılan lisansüstü programlar izlemiştir ve 20 yıllık bir geçmişe sahiptir. Bu süre içerisinde Fen Bilimleri Enstitüsü ile başlayan lisansüstü eğitim yolculuğu bugün Gazi, Dokuz Eylül ve Marmara Üniversite'sinde Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde, diğer üniversitelerde ise Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde devam etmektedir. Müzik Eğitimi, eğitimin bir boyutu olduğu için istediğimiz eğitim fakültesi bulunan bütün üniversitelerde Eği-

tim Bilimleri Enstitüsü kurulsun ve müzik eğitimi alanında açılan lisansüstü programlar da bu Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde yürütülsün. Bu enstitülerin farklılıkları lisansüstü tez konularına da yansımaktadır ve bu da ayrı bir çalışma konusudur.

Konservatuarlarda açılacak programların sanatsal ağırlıkta olması gerekmektedir. Bu yüzden Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler Enstitüsü bu alan için uygun olabilir. Müzik Bilimleri ise Sosyal Bilimler Enstitüsü için uygun olabilir. Ancak müzik öğretmenliği programlarında müziğin sanatsal ve uygulamalı yani lisans düzeyinde yapıldıktan sonra, lisansüstü eğitimde araştırmaya ve eğitim boyutuna ağırlık verilmelidir. Bu yüzden Eğitim Bilimleri Enstitüleri özellikle müzik öğretmenliği programları için en doğru adres olacaktır.

KAYNAKÇA

Gedikli, N., "Ülkemizdeki Etki ve Sonuçlarıyla Uluslararası Sanat Müziği", Müzikbilimsel Araştırmalar 2, s 89, İzmir, 1999.

YÖK, Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği.

YÖK, Tez Tarama Katoloğu, www.yok/teztarama.gov.tr